

Vor mehr als zwanzig Jahren wurde der Ausfuhrgraben tiefer gemacht, man hoffte ein paar qvkm Acker- und Wiesenland dadurch zu gewinnen. Allein der Fluss konnte immernoch nicht genügend schnell das Wasser wegbefördern, sodass die Seeufer im Frühjahr und während der Herbstregen immer überflutet wurden. Man kann im Frühling kaum eine Veränderung des ursprünglichen Zustandes erblicken. Die Weidendickichte sind nur etwas weiter ab gerückt, und am Nordufer prangt *Typha latifolia*. Jetzt ist der ehemalige See ein wahres Vogeledorado geworden. Bevor das Eis im Frühling noch geschmolzen ist, finden sich *Schwäne* und *Gänse* ein, *Anser fabalis* und *erythropus* (?) in grossen Flügen. Die sind gar nicht scheu, denn sie werden von der Ortsbevölkerung geschützt. Erst in der ersten Maiwoche ziehen sie weiterwohin, das wissen wir nicht. Ferner hat sich die *Lachmöwe* angesiedelt, ebenso *Anas querquedula*, sehr zahlreich sind *Nyroca ferina*, *fuligula*, *Spatula clypeata*, *Fulica atra*, *Podiceps cristatus* und *auritus*. Auf den Strandwiesen hausen *Vanellus* und *Capella gallinago* zahlreicher als je zuvor, im Riedgras und Weidendickicht *Acrocephalus schænobæus* und *Emberiza schæniclus*.

Några fynd av *Muscicapa p. parva* (Bechst) i åländska skärgården.

Av J. SNELLMAN.

I brev till Riksmuseum i Stockholm nämnde jag senaste höst om, att vår minsta, för en tid tillbaka så gott som okända flugsnappare vid särskilda tillfällen ertappats på Signilskär, den åländska arkipelagens längst mot väster framskjutna förpost och hållplatsen i havet för tusentals flyttfåglar av olika slag. Kort därefter hade jag nöjet mottaga professor LÖNNBERGS vänliga svar, vari denna fråga närmare berördes. Jag tillåter mig citera:

„Meddelandena om den lilla flugsnapparen voro synnerligen intressanta, emedan de synas ge en förklaring till, att denna art på senare tid ej så sällan visat sig här i Stockholmstrakten och möjligen eller troligen häckat här. De talrika observationerna på Åland synas ju angiva, att den flyttar över där. Men varifrån kommer den? Den säges ju vara sällsynt i Finland. Är detta ett fak-

tum, eller beror det på, att den ej observerats? Sannolikt undgår den uppmärksamheten även här i landet, men nog har den blivit sedd oftare på senare tid än förr. Håller den på att vandra in? Då den är en östlig fågel i sina huvuddrag, skulle man med stöd av iakttagelserna kunna tro, att den var på väg hit över Finland. Det skulle vara mycket roligt höra Eder mening härom.“ — — —

I hopp om att dessa på gränsen mot Sverige samlade iakttagelser rörande lilla flugsnapparens uppträdande under sträcket — om häckning vet man t. v. ingenting på Åland — i någon mån skola intressera även vårt lands ornitologer, ber jag få framlägga föreliggande korta sammanställning av ett antal lösryckta utdrag ur anteckningsböckerna från de senaste åren. Något svar på de framtäckta frågorna skall man visserligen förgäves söka här, men alltid torde åtminstone något av dessa bidrag till kännedom om artens flyttningsvanor kunna öka vår bristfälliga kunskap om detta nyförvärv.

Undersökningen, som tagit en tid av sammanlagt omkring 14 månader i anspråk, har dels utförts på Signilskär, dels på Enskär och Norra Degerskär, tillhörande samma ögrupp ute i Ålands hav, och fördelar sig på observationsåren 1927, 1929 och 1930. Uppgifterna från år 1929 äro emellertid tämligen få — hinder av ekonomisk natur avbröto tyvärr arbetet, och från 1928, året, då undersökningen på grund av stödets fullständiga indragande helt och hållet måste inställas, finnes ej en enda uppgift om denna i september föregående höst så ofta iakttagna fågel.

Lika litet finnes det något att meddela i detta sammanhang från fasta Åland. Ingen har sett den här. Men att den det oaktat förekommer här och var, men av flera skäl undgår upptäckt, är det väl inget tvivel om.

I begränsat antal stryker fågeln helt säkert även genom andra delar av den vidsträckta åländska skärgården, möjligen i tiotal exemplar just över ögruppen Lågsjär, där landets länge väntade och med så stora förhoppningar motsedda Vogelwarte måhända engång skall träda i verksamhet. Den dag dessa drömmar om en stor, av staten understödd ornitologisk station taga fast form, (den lilla stationen på Signilskär är ett privat företag), kunna vi med största säkerhet räkna med värdefulla tillskott av allehanda fynd, sannolikt icke minst av *Muscicapa parva*, också från detta utmärkta, vid den stora flyttningsvägen nere i söder belägna observationsområde.

Krönas sedan av en händelse de med 4 märkta flugsnappare

inledda beringningsförsöken med framgång, ha vi i ett slag ryckt lösningen på de av professor Lönnberg framställda frågorna ett stort steg närmare. Med ledning av vår bristfälliga kunskap om denna art, kan nämligen ej ett tillfredsställande svar på den ytterst intressanta frågan om flyttningsriktningen ännu avgivas. Det tvivelsutan märkligaste rönet, den av omständigheterna så gynnade tilldragelsen (jfr. 2.X 30), då en flyttande liten flugsnappare observerades komma flygande högt över fjärden i öster och slå till bland träden på Signilskär, är kanske det bästa svaret på frågan tillsvidare, men företeelsen är isolerad och av en sådan, hur tillförlitlig den än må vara, kan som känt inga absolut hållbara slutsatser dragas.

Vad jag erfarit därute vill jag emellertid här försöka i korthet redogöra för.

1. Signilskär, 5.V. 27 (Barom. 759 — temp. + 6° — Vind N 2 — Tjocka) kl. 7,30 f. m. — En gulärta anländer från väster genom tjockan. Utom stenskvättor, rödstjärtar, sångare, en törnskata o. a. ses en liten *Muscicapa parva* för första gången, bland nykomlingarna på bybacken. Såväl flugsnapparen som en av lövsångarna, vilka troget hålla samman, äro så orädda, att man kan närma sig dem, om detta sker med försiktighet, på endast 2 m. avstånd. Den lilla flugsnapparen är grå (beige-grå) med något mörkare och brunare rygg samt med en liten ljus, svagt fosforgul hakfläck närmast näbbet. Framhalsen är vit-grå, nästan färglös, liksom buken. En ung ♂ borde det alltså vara, knappast en ♀, som jag först antog.

2. Signilskär, 7. IX. 27 (Barom. 766 — temp. + 16° — Vind W—N—SW 4-3-2 — Klart) kl. 14,15. — *Muscicapa parva* ♂ (Zool. Mus.) i den lummiga lönnen i byn. En munter och fin fågel, som ständigt är ute efter mygg och småkryp. Rörelserna äro snabbare än hos de större arterna, lätet är ett torrt krrrrr r rrrr, åtföljt av stjärtvickningar (starkt påminnande om rödhakens). En och annan gång ljuder ett skrik uppe i diskanten. Några livliga lövsångare och kungsfåglar hålla flugsnapparen sällskap ännu 3 timmar senare på dagen.

3. Signilskär, 9. IX. 27 (Barom. 759 — Temp. + 9° — Vind SO 5-8 — Regn) kl. 11,30 f. m. — *Muscicapa parva*, grå ♀, döljer sig i videsnåret i „Österkärret (c. 400 m NE om gårdarna på öns sydspets). Kungsfåglar, sångare o. a. smyga även därinne. En framstrykande gammal blåhökhanne, som nyss tog

efter gräshoppor här bredvid, kom dem måhända för nära. När höken rest blir det åter liv och rörelse.

4. Signilskär, 19. IX. 27 (Barom. 746 — Temp. + 10° — Vind W—S 5-1 — Klart i W, moln i SE) kl. 10 f. m. — *Muscicapa parva*, sannolikt ♀, i en av alarna i „Storkärret“ (c. 600 m W om Österkärret). Fågeln visar sig öppet på solsidan men får i nästa ögonblick sikte på en jagande dvärgfalk och försvinner i samma blink bland lövmassorna. Om en minut är faran över och den intagande varelsen framme på nytt. — Temperamentet är tydligen livligare hos denna flugsnappare än hos *hypoleuca*, för att inte nämna den såvliga *striata*. Fågeln hela uppträdande röjer detta. Som en skottspole far den nu från gren till gren och ger i en följd av knarrande ljud luft åt sin förtrytelse. Skrämmar man den, är den som bortblåst, så orädd den annars brukar vara.

5—10. Signilskär, 20. IX. 27 (Barom. 747 — Temp. + 10° — Vind NE—NW—WNW 2-4 — Regnbyar på f. m.) kl. 12. — I ett underhållande sällskap av rastande kungsfåglar, svartmesar och sångare ses ånyo ett exemplar av den lilla *Muscicapa parva* i Storkärret. Möjligen detsamma, som observerades här i går. Alldeles säkert är detta dock ej.

Enskär (strax norr om Signilskär) 20. IX. kl. 17. — *Muscicapa parva* i den buskiga växtligheten vid den mindre av aldungarna på Enskär. Runtomkring vimlar det av små fåglar, vitka smita undan genast man närmar sig eller vilka förskansat sig bakom de risiga Hippophaë-snåren. Omkring 50 m. längre bort upptäckes en annan av dessa onekligen tilldragande fåglar, som städse fånga lejonparten av intresset. Men icke nog härmed. I den stora alträdsdungen*), c. 400 m mot väster, varseblir man icke mindre än 3 *Muscicapa parva* helt nära varandra. Två av dessa fånga insekter på läsidan av snårens resliga och lövrika vindskydd, medan den tredje bildar det främmande inslaget i grenvirrvarret närmare åskådaren. Intrycket förhöjes av att vädret nu efter regnet är soligt och vackert.

11—14. Signilskär, 21. IX. 27 (Barom. 752 — Temp. + 20° — Vind W 4-0 — Klart) kl. 6 f. m. — *Muscicapa parva* ♀ i lönnen

*) Utom alar ha granar, tallar, rönnar, björkar o. a. samt en sällsynt rik och högväxt buskvegetation trängt ihop sig här. En nästan idealisk samlingsplats alltså för de flesta flyttande inlandsfåglar.

vid gårdarna (jmf. 7.IX). Sju eller åtta kungsfåglar nära intill. Flyttande gråsiskor, korsnäbbar och en ovanligt tam tornfalk, som återigen övernattat under takkanten, varseblir man även.

Österkärret på Signilskär, 21.IX. kl. 6,³⁰ f.m. — Också här har *Muscicapa parva*, denna numera rätt vanliga gäst, stämt möte med andra medlemmar av småfågelseliten. Några korsnäbbar höja sig och försvinna i NW. Att nämna flere skulle föra för långt, ty i dag avlöser den ena flocken den andra i rask följd.

Storkärret på Signilskär, 21. IX. kl. 9 f. m. — En ♀ av *Muscicapa parva* finner förmodligen vinden något för hård för den vågsamma färden över havet. Ett tjugotal svartmesar, som kastats tillbaka av en kraftig stöt, måste flera gånger göra om försöket, innan det lyckas. För de talrika korsnäbbarna, som äro starka flygare, går det däremot lätt nog. Under en av utflykterna från trädet fångar flugsnapparen en slända, vilket byte den lilla jägaren endast med svårighet förmår stycka och svälja.

Norra Degerskär (c. 2 km. SW om Signilskär), kl. 15, den 21.IX. — Då vinden mojnät, har en färd ut till dessa sista förposter mot havet kunnat företagas. Den starka flyttning svåg, som alltsedan morgonen svept fram över skärgården, har ännu ej avstannat; fåglar av de mest olika slag ses alltjämt draga bort mot svenska kusten i väster. Finkar, grönsiskor, korsnäbbar, lärkor, sparvhökar m. fl. Bland de rastande inregistreras jämväl en *Muscicapa parva*, inom synhåll uppe i en tall.

Vid återkomsten till Signilskär genomsökes åter träden kring Storkärret, men utan resultat. I Österkärret återser man däremot det härstädes kl. 6,³⁰ iakttagna exemplaret, som för de härjande hökarnas skull (? eller också är det en senare anländ fågel) ej på hela dagen vågat lämna sin trygga reträttplats i videbusken. Dit tar den också nu sin tillflykt, när en av dessa orostiftare gör ett misslyckat försök att fånga en vig rödstjärt vid stengårdsgården där bakom.

15—17. Signilskär, 23. IX. 27 (Barom. 754 — Temp. + 9° — Vind E—SE 2-6 — Klart i W och E, senare regn) kl. 12—2 e.m. — En vacker fjällvråk och en tornfalk hålla ryttlande över huvudet på en sömnig fjälluggla, som sökt skydd av en avsats på andra sidan Österkärret; en sparvhök fångar en sorglös bändelkorsnäbb och slår, med det sprattlande bytet i klorna, ned på berget icke långt från ugglan; en havsörn seglar in från fjärden

i öster och skrämmer fjällugglan, som fortsätter färden mot SE, på flykten; småfåglar klänga bland buskar och grenar — —. Mot bakgrunden av allt detta, och mycket annat, ses en pigg *Muscicapa parva* inhösta en rik skörd av småkryp i syrensnåret vid gårdarna. I likhet med de förut iakttagna fåglarna påminner även denna till färgen om en stenskvätta i höstdräkt, medan de avrundade formerna och rörelserna osökt föra tanken på rödhaken. Det är därför ej så märkvärdigt, att en äldre ♂ i fullt utbildad vårskrud, lätt förväxlas med en *Erithacus*.

Enskär, 23. IX. kl. 16,30. — Ett ex. av *Muscicapa parva* antecknas på e. m. i lilla aldungen på Enskär, ett annat i den stora. När en maroderande sparvvhök på kvällen faller för ett skott, låter den senare höra det smattrande, om lilla hackspettens trummande på en torr gren påminnande lätet.

18. Enskär, 24. IX. 27 (Barom. 751 — Temp. + 10° — Vind W—S—SO 4-3 — Mulet) kl. 16. — *Muscicapa parva* på myggjakt i en avkvistad al. Knattrar och skriker.

19. Signilskär, 26. IX. 27 (Barom. 751 — Temp. + 12° — Vind SW 5-4-5 — Klart) kl. 7 f. m. — *Muscicapa parva* förråder sin närvaro redan på avstånd. Ses i solen på en sten i Österkärret kl. 7, 10,30 och 16.

20—23. Signilskär, 28. IX. 27 (Barom. 767 — Temp. + 9½° — Vind NE 4-0 — Regn) kl. 12. — *Muscicapa parva* gör oss åter ett besök. Grå och färglös, i motsats till den förra, på samma ställe den 26. IX iakttagna lilla flugsnappare, som var skrudad i en jämförelsevis mycket grannare dräkt. En ♀ bör det följaktligen anses vara. (I detta videsnår ses samtidigt den första *Acrocephalus scirpaceus* som veterligen iakttagits i vårt land).

Enskär, 28. IX. kl. 17. — Under kvällsronden göres en avstickare till Enskär, varvid tvenne *Muscicapa parva* överraskas i ett av snåren, och längre fram observeras ytterligare ett genomflyttande exemplar. (En så sällsynt foreteelse, som man av de sparsamma äldre fynden skulle kunna förmoda, är den lilla flugsnappare således icke).

24. Enskär, 7. X. 27 (Barom. 767 — Temp. + 8° — Vind NNE—NNW 6-3 — Mulet) kl. 17. — *Muscicapa parva*, tydligen en ♂, av den gulbruna fjäderdräkten att döma, ses återigen här. Såväl denna flugsnappare som ett par gärdsmyggar och rödhakar låta samtidigt höra sig, varvid man är i tillfälle göra intressanta jämförelser.

25. Enskär, 8. X. 27 (Barom. 773 — Temp. + 8° — Vind W—NNW 2-3-2 — Klart) kl. 18. — *Muscicapa parva*, jmf. 7. X.

26. Enskär, 9. X. 27 (Barom. 774 — Temp. + 9° — Vind NW 3-4-2 — Klart) kl. 17. — *Muscicapa parva*, sannolikt ♀, inne under de stora alarna vid stranden. En gemytlig och synnerligen orädd liten fågel, som med den för arten kännetecknande rörligheten slår efter mygg och flugor. Någon järnsparv, trädkrypare, gärdsmyg, domherre, ett antal rödhakar, trastar m. fl. varsnar man här även.

27. Enskär, 11. X. 27 (Barom. 769 — Temp. + 7½° — Vind N 4-8 — Regn) kl. 14. — *Muscicapa parva* undgår ej uppmärksamheten ens i regn och blåst. Den lilla meddelsamma fågeln tystnar dock genast och slår till reträtt, när en duvhök med en *död sparvhök hängande i klorna* störtar in mellan träden.

I anknytning till dessa anteckningar om lilla flugsnapparen finnes ännu en del att meddela utöver vad som ovan sammanställts. Men utrymmet är begränsat, varför endast några flyttningsdata tilläggas.

Denna fågelart besökte Signilskär bl. a. den 13. IX. 29 (Riksmuseum, Stockholm) och den 18. i samma månad. En gammal ♂ i vårdräkt fångades och ringmärktes den 26. V, en ♀ erhöll ring 4. VI; ett tredje ex. sågs 30. V; låtet hördes 3. VI. 1930. Senaste höst iaktogs med säkerhet en flugsnappare anlända österifrån 2. X. kl. 8 f.m. Fågeln fastogs (3 ggr) och märktes, likaså en ♂ d. 17. X. Däremellan antecknades ännu en den 14 oktober. Och vid något tillfälle hördes dessutom under ogynnsamma förhållanden ett låte, som möjligen härrörde från den lilla flugsnapparen.

Zusammenfassung:

Einige Funde von *Muscicapa p. parva* (Bechst.) im Ålands-Archipel. Bei den regelmässigen Zugvogelobservationen, die in den Jahren 1927, 1929 und 1930 vom Verfasser auf der Inselgruppe Signilskären, die westlichsten, nur etwa 30 km. von der gegenüberliegenden schwedischen Küste entfernten Inseln des Ålands-Archipels, angestellt wurden, wurde der kleine Fliegenfänger überraschend oft beobachtet; folgende Beobachtungen liegen vor (die Witterungsverhältnisse sind im schwedischen Texte nach den Observationsnummern für das Jahr 1927, aus dem die meisten Beobachtungen stammen, kurz angegeben):

1927: 25. V. — 1 Ind.; 7. IX. — 1; 9. IX. — 1; 19. IX. — 1; 20. IX. — 5; 21. IX. — 4; 23. IX. — 3; 24. IX. — 1; 26. IX. — 1; 28. IX. — 4; 7. X. — 1; 8. X. — 1; 9. X. — 1; 11. X. — 1; insgesamt 27 beobachtete Individuen; wobei die Möglichkeit natürlich nicht ausgeschlossen ist, dass gelegentlich ein Exemplar mehrmals beobachtet worden ist.

1929: 13. IX; 18. IX. — 1930: 26. V; 30. V; 3. VI; 4. VI; 2. X; 14. X; 17. X.

Der kleine Fliegenfänger zählte in Finnland früher zu den seltensten Gästen. Erst in den letzten Jahren häuften sich die Beobachtungen in den südlichsten Teilen des Landes, und jetzt liegen schon einige Nestfunde vor (Helsingfors, Hertonäs 9. VI. 29; Sortavala 1931).

Vor allem scheint der Vogel in den östlichen Gegenden Finnlands vorzukommen, wo auch die Fundorte am weitesten gegen Norden reichen (Nurmes 21. VII. 1900, Kuhmonniemi 9—11. VI. 1920) — was auch bei der geographischen Verbreitung der Art zu erwarten ist und vollkommen mit der Verbreitung anderer „südöstlicher Arten“ — z. B. Nachtigall, Pirol, Rosengimpel — in Finnland übereinstimmt. Die Art ist ohne Zweifel erst in späteren Zeiten bei uns eingewandert, aber der Vogel doch offenbar auch recht weitgehend übersehen worden. Die überraschenden Zugbeobachtungen auf den Signilskären lassen vermuten, dass der kleine Fliegenfänger sogar eine noch allgemeinere Verbreitung in Finnland gewonnen hat, als man schon auf Grund der Beobachtungen während der Nistzeit anzunehmen hatte. Laut brieflicher Mitteilung von Prof. LÖNNBERG ist die Art in der letzten Zeit nicht ganz selten in der Umgebung von Stockholm beobachtet worden, was vielleicht auf Einwanderung von Finnland aus zurückzuführen wäre.

Es ist von einem gewissen Interesse, dass diese Art, die wohl doch bei uns als südöstlicher Einwanderer zu betrachten ist — was doch inbetracht der noch recht spärlichen Daten nicht streng bewiesen werden kann — so regelmässig diese ausgesprochen Südwestliche Zugstrasse benutzt; es sei nur kürzlich hingewiesen auf die Diskussion über das Verhältnis zwischen den Einwanderungswegen einer Art und deren jetzigen Zugstrassen (siehe z. B. EKMAN, Zool. Jahrb., Abt. f. Systematik, Geographie u. Biologie d. Tiere, 33: 521—546).